

Asırlık Türk Tabâbeti Tarihi (s.nşr. İlter Üzel), Ankara 1991, s. 195-196, 217; Gülbün Özçelikay – Eriş Asil, "Nasrullah Oğlu Salih'in Gayetülbeyan fi Tedbiri Bedenil İnsan Adlı Eseri Üzerinde Bir İnceleme", *IV. Türk Eczacılık Tarihi Toplantısı Bildirileri: 4-5 Haziran 1998* (ed. Emre Dölen), İstanbul 2000, s. 249-260; P. Richter, "Paracelsus im Lichte des Orients", *Archiv für die Geschichte der Naturwissenschaften und der Technik*, VI, Leipzig 1913, s. 294-304; Ali Haydar Bayat, "Osmanlı Devleti'nde Hekimbaşılık Kurumu ve Hekimbaşılar", *KAM*, XI/4 (1982), s. 51, 56; Ayşegül Demirhan Erdemir, "Hekimbaşı Salih Bin Nasrullah (?-1669)", *TDA*, sy. 100 (1996), s. 195-202.

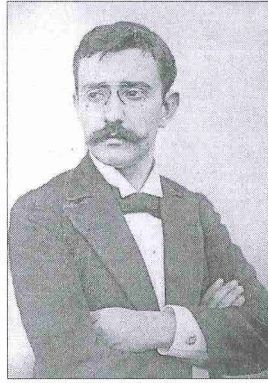
KASIM KIRIBYIK

SÂLİH ZEKİ

(1864-1921)

**Bilim tarihçisi,
matematik ve astronomi bilgini.**

İstanbul'da doğdu. 1882'de Dârüşşafaka Lisesi'ni bitirdikten sonra Posta ve Telgraf Nezâreti Fen Kalemî'nde göreve başladı. Ertesi yıl üç arkadaşıyla birlikte Paris'te elektrik mühendisliği alanında öğretim veren bir yüksek okula gönderildi. Ayrıca Ecole des Ponts et Chaussées ile Collège de France'a da devam ederek buradan mezun oldu (1887). Türkiye'ye dönüp yine Posta ve Telgraf Nezâreti'nde çalışmaya, bu arada bilim tarihiyle ilgilenmeye başladı. 1889'da bir Türk bilim adamının yurt dışında yayımladığı ilk bilim tarihi çalışması olan "Mémoire sur les chiffres indiens" adlı makalesi çıktı. 1889-1890 öğretim yılında Mekteb-i Mülkiye'de fizik ve kimya dersleri verdi. 1890'da Rasathâne-i Âmire'de görevlendirildi. 1892'de *Resimli Gazete*'de "Âsâr-ı Eslâf" genel başlığı altında yazdığı makalelerle Ali b. Velî b. Hamza el-Mağribî'nin *Tuhfetü'l-a'dâd li-zevî'r-rüş-di ve's-sedâd*'ını, Nasîrüddîn-i Tûsî'nin *Kitâbü Şekli'l-kuttâ'a*'ını, Gıyâseddin Cemşîd el-Kâşî'nin *Miftâhu'l-hisâb*'ı ile *er-Risâletü'l-muhtâyye*'sini ve Mühtedî Osman Efendi'nin *Hediyetü'l-mühtedî*'sini tanıttı. 1895'te rasathânenin müdürlüğüne tayin edildi. 1897'de *Resimli Gazete*'nin yöneticisi oldu. 1908'de Tefvik Fikret ile Hüseyin Cahit'in (Yalçın) başında bulunduğu *Tanin* gazetesinde bilimsel makaleler yazmaya başladı. Aynı yıl Meclis-i Maârif üyeliğine getirildi. Bu sırada Dârülfünûn-ı Şâhâne'nin Ulûm-i Riyâziyye ve Tabîiyye Şubesi'nde analitik geometri, matematiksel fizik, astronomi ve ihtimaller hesabı derslerini verdi. 1910'da Tefvik Fikret'in yerine Mekteb-i Sultânî'nin müdürlüğüne tayin edildi. 1912'de Maarif Nezâreti müsteşarlığına, 1913'te Dârülfünun

Sâlih Zekî

umum müdürlüğüne (rektörlük) getirildi. 1917'de yöneticilikten istifa ettiyse de fen şubesindeki öğretim üyeliği görevini sürdürdü. 1919, 1920 yıllarında adı Fen Fakültesi olan bu şubenin dekanlığını yaptı. 1920'de geçirdiği ruhi bunalımın ardından 2 Temmuz 1921'de öldü. Piyanist Vecihe, Halide Edip (Adivar) ve öğretmen Münevver hanımlarla evlenmiş, bu evliliklerinden beş oğlu olmuştur.

Sâlih Zekî'nin çalışma alanları dört başlık altında değerlendirilebilir. **Astronomi.** Astronomiye ilişkin ilk bilgilerini Dârüşşafaka Lisesi'ndeki hocası Telgraf Nezâret-i Âliyesi fen müşaviri ve Rasathâne-i Âmire müdür yardımcısı Emile Lacoine'dan almıştır. Rasathâne'de görevli olduğu yıllarda tek başına ve Lacoine ile birlikte takvim çalışmaları yapmış, aynı dönemde, Ortaçağ İslâm dünyasında yazılan astronomi ve matematikle ilgili bazı eserleri Avrupa'dan temin ederek bunların üzerinde araştırmalar gerçekleştirmiştir. *Resimli Gazete*'de saat reformu ve meteorolojik olaylar konusunda yazılar yazmış, yine bu dergide "felekiyyât" başlıklı bir dizi makale yayımlamıştır. 1913'te Paris'te saatlerin birleştirilmesi meselesini görüşmek üzere toplanan milletlerarası kongreye Osmanlı delegesi olarak katılmış, böylece Türkiye'de Greenwich saatine geçiş çalışmaları başlamıştır. Ayrıca astronomiye ilişkin çeşitli ders kitapları kaleme almıştır.

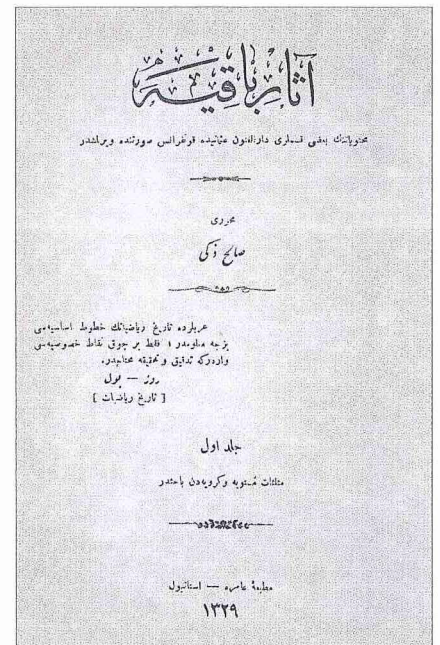
Matematik. Sâlih Zekî'ye göre matematik bütün bilimlerin temeli olan en mükemmel bilimdir. Matematik âdeta evrende görülemeyecek kadar küçük gerçekleri gösteren bir mikroskoptur. Doğa yasalarının keşfi de evrenin matematik düşüncesiyle incelenmesinden kaynaklanmaktadır. Meselâ Newton'un çekim kanunu matematiği temel aldığından en basit, en mükemmel, en genel ve en açık kanundur (Köz, s. 75). Sâlih Zekî'nin, Başhoca İshak Efendi ve Vidinli Hüseyin Tefvik Paşa'dan sonra çağdaş matematiğin Türkiye'ye gi-

rişinde önemli hizmetleri olmuştur. Dârülfünun'da verdiği konferanslarla ve çeşitli eserleriyle sayılar kuramı, sanal sayılar, Öklid dışı geometriler ve ihtimaller hesabı gibi Türk matematikçilerinin o günlerde yabancı olduğu birçok alanı Türkiye'de tanıtmıştır. Aynı zamanda ilk, orta ve yüksek öğretimde matematik eğitiminin yaygınlaşmasında büyük rol oynamıştır.

Mantık. Türkiye'ye cebirsel mantığın girişinde Sâlih Zekî'nin çalışmaları önemlidir. Dârülfünun'da verdiği mantığa dair ders notlarını *Mizân-ı Tefekkür* adıyla yayımlamış ve burada İngiliz matematikçilerinden George Boole'un geliştirmiş olduğu cebirsel mantığı ayrıntılı biçimde tanıtmıştır. Sâlih Zekî'ye göre mantıkta üç bakış açısı bulunmaktadır: Mantık-ı sûrî (formel mantık), mantık-ı musavver (niceleme mantığı), mantık-ı işârî (cebirsel mantık). Bunlardan cebirsel mantığı benimsemiş (Ömerustaoğlu, I/1 [1996], s. 111-112) ve onu açıklarken tamamen Boole'un sistemine bağlı kalmıştır.

Bilim Tarihi. Türk bilim tarihi yazıcılığı, XIX. yüzyılın ilk yarısı ile XX. yüzyılın ilk yarısı arasındaki uyanış sürecinde Batı'dan aktarılan düşünsel etkinliklerden biri olarak gelişmiştir. Sâlih Zekî, İslâm toplumun-

Sâlih Zekî'nin *Âsâr-ı Bâkiye* adlı eserinin ilk cildinin kapak sayfası (İstanbul 1329)

da süregelen bilimsel çalışmaları günümüz bilim tarihi yöntemleriyle yeni baştan değerlendirmiştir; dolayısıyla o, Türkiye'de bilim tarihi yazıcılığının babası sayılabilir. Onun bu konudaki en önemli eseri *Âsâr-ı Bâkiye*'dir. Bilim tarihinin yanında bilim felsefesiyle de ilgilenen Sâlih Zeki, Fransız matematikçisi ve bilim felsefesi Jules-Henri Poincaré'nin bu konudaki eserlerini yayımlanmalarından kısa bir süre sonra Türkçe'ye çevirmiş, böylece hem bu düşünürün hem de onun bilim anlayışının Türkiye'de tanınmasını sağlamıştır.

Eserleri. 1. *Hikmet-i Tabîyye Dersleri* (Ahmed Fahri ile birlikte, I-II, İstanbul 1309). 2. *Kâmûs-ı Riyâziyyât*. Matematik ve astronomide kullanılan terimleri açıklamak ve matematikçilerle astronomların biyografilerini verip eserlerini tanıtmak amacıyla hazırlanmış olup bu özelliğiyle Türkiye'de yapılan ilk çalışmadır; ayrıca Türkçe'de yazılan ilk matematik ve astronomi tarihi ansiklopedisidir. Eserin ilk cildi Vîdinli Hüseyin Tefvîk Paşa tarafından tasbih edilerek yayımlanmış (İstanbul 1315), Sâlih Zeki'nin ölümünden sonra diğer ciltlerin basımına girilmiş, ancak sadece II. cildi basılabilmektedir (İstanbul 1342). Kalan kısmın 4000 sayfa tutarındaki müsvedeleri on cilt halinde İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'ndedir (TY, nr. 910-919). 3. *Âsâr-ı Bâkiye**. Türk ve İslâm bilim tarihi açısından büyük önem taşıyan eserde İslâm öncesi ve özellikle eski Yunan ve Hint muhitindeki çalışmalar ortaya konulmuştur. Dört cilt olarak planlanan kitabın ilk cildinin birinci ve ikinci kısımları basılmış olup (İstanbul 1329) diğer ciltler müsvede halinde kalmıştır (İÜ Ktp., TY, nr. 903, 904, 905). *Âsâr-ı Bâkiye*'nin basılan kısmı günümüz Türkçe'siyle yeniden yayımlanmıştır (Sâlih Zeki, *Âsâr-ı Bâkiye: Ortaçağ İslâm Dünyasında Trigonometri* [haz. Remzi Demir – Yavuz Unat], Ankara 2003, I, a.e.: *Ortaçağ İslâm Dünyasında Hesap ve Cebir* [haz. Melek Dosay Gökdoğan], Ankara 2003, II; a.e.: *Bilginlerin Yaşamları ve Yaptıkları* [haz. Melek Dosay Gökdoğan v.dğr.], Ankara 2004, III). 4. *İlmin Kıymeti*. Jules-Henri Poincaré'nin bilim felsefesiyle ilgili *La valeur de la science* adlı eserinin tercümesidir (İstanbul 1330). 5. *Dârülfünûn Konferansları* (I-II, İstanbul 1331). Eserde, XIX. yüzyıl matematiğinin en önemli konuları arasında bulunan Öklid dışı geometrilerle sanal nicelikler üzerine kurulmuş çeşitli alanlar ayrıntılı biçimde tanıtılmıştır. 6. *Mîzân-ı Tefekkür* (İstanbul 1332). Eserde İngiliz matematikçilerinden George Boole'un geliştirmiş ol-

Sâlih Zeki'nin çevirilerinden *Muhtasar Kozmografya*'dan bir sayfa (İstanbul 1332)

duğu cebirsel mantık savunulmaktadır. 7. *Mebâhis-i Elektrik* (İstanbul 1338). Sâlih Zeki'nin Dârülfünûn'da 1905-1909 yılları arasında verdiği derslerin özetinden oluşan kuramsal elektrikle ilgili bir eserdir. Bir giriş ve iki kısımdan meydana gelen kitap Batı'da elektrik konusunda yapılan çalışmaların ülkemize aktarılması bakımından önemlidir. 8. *İlm-i Tabakâtü'l-arz* (İstanbul 1923). Jeoloji meselelerini konu alır ve bu arada Kant-Laplace kuramına da yer verir. 9. *İlim ve Faraziye*. Jules-Henri Poincaré'nin *La science et l'hypothèse* adlı eserinin çevirisidir (İstanbul 1927). 10. *İlim ve Usul*. Aynı bilginin *Science et méthode* adlı eserinin tercümesidir (İstanbul 1928).

Sâlih Zeki'nin diğer eserleri de şunlardır: *1308 Sene-i Mâliyyesine Mahsus Takvim* (İstanbul 1309); *Takvîm-i Cedîd: 1310 Sene-i Mâliyyesine Mahsus* (Emile Lacoine ile birlikte, İstanbul 1311); *Muhtasar Hikmet-i Tabîyye* (İstanbul 1312); *Hulûsâ-i Hisâb-i İhtimâlî* (İstanbul 1314); *Hikmet-i Tabîyye-i Umûmiyyeden Mebhas-ı Elektrik* (İstanbul 1318); *Nazarî ve Amelî Hendese* (I-III, İstanbul 1322, 1326, 1328); *Mebâdî-i Hendese* (İstanbul 1325); *Muhtasar Hendese* (İstanbul 1325); *Hikmet-i Tabîyye-i Umûmiyyeden Mebhas-ı Harâret-i Hare-*

kiyye (İstanbul 1326); *Hikmet-i Tabîyye-i Umûmiyyeden Mebhas-ı Savt* (İstanbul 1326); *Hikmet-i Tabîyye-i Umûmiyyeden Mebhas-ı Câzibe-i Umûmiyye* (İstanbul 1327); *Hikmet-i Tabîyye-i Umûmiyyeden Mebhas-ı Elastikiyyet ve Şa'riyyet* (İstanbul 1327); *Yeni ve Musahhah Muhtasar Hikmet-i Tabîyye* (İstanbul 1327); *Cebir Dersleri* (İstanbul 1328); *Hisâb-ı İhtimâlât* (İstanbul 1328); *Mücmel Cebir* (İstanbul 1329); *Mücmel Hendese* (İstanbul 1329); *Nazarî ve Amelî Mücmel Hendese* (İstanbul 1329); *Müsellesât-ı Müsteviyye* (İstanbul 1329); *Yeni ve Musahhah Hikmet-i Tabîyye* (İstanbul 1330); *Yeni Tertip Hikmet-i Tabîyye* (İstanbul 1331); *Yeni Kozmoğrafya* (İstanbul 1331); *İlk Hendese Dersleri: Devr-i Mutavassıta Birinci Sene* (İstanbul 1332); *İlk Hendese Dersleri: Devr-i Mutavassıta İkinci Sene* (İstanbul 1332); *Muhtasar Kozmoğrafya* (İstanbul 1332); *Yeni Usul Resimli Hesap Dersleri* (altı kitap, Hamzasab Hakiyan ile birlikte, İstanbul 1332); *Mebâdî-i Felsefe-i İlmiyye* (I-II, İstanbul 1332); *Mukaddimât-ı Ulûm-i Tabîiyyeden Yeni Hikmet ve Kimya* (İstanbul 1333); *Usûl-i Cebir* (I-II, İstanbul 1338); *Hesap Dersleri* (İstanbul 1927). Sâlih Zeki'nin yerli ve yabancı dergi ve gazetelerde birçok ilmi makalesi yayımlanmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Kerim Erim, "Riyaziye", *Tanzimat I*, İstanbul 1940, s. 477-483; İsmail Köz, *Sâlih Zeki'nin Mantık Anlayışı* (yüksek lisans tezi, 1992), AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü; Celâl Saraç, *Sâlih Zeki Bey: Hayatı ve Eserleri* (haz. Yeşim Işıl Ülman), İstanbul 2001; Remzi Demir, "Türkiye'de Bilim Tarihi Araştırmalarının Gelişimine Genel Bir Bakış (1532-1993)", *Türkiye'de Bilim Tarihi Araştırmalarının Dünü ve Bugünü* (haz. Esin Kâhya v.dğr.), Ankara 2003, s. 1-92; a.mlf., "Sâlih Zeki Bey'in Journal Asiatique'de Yayımlanan Notation Algébrique Chez Les Orientaux Adlı Makalesi", *Ortaçağ İslâm Dünyasında Bilim ve Teknik* (ed. Yavuz Unat), Ankara 2008, s. 85-102; a.mlf. – Ali Rıza Tosun, "Sâlih Zeki Bey'in İslâm'da Matematiksel Bilimler Tarihi Adlı Makalesi", a.e., s. 15-41; a.mlf. – Yavuz Unat, *Doğumunun 140. Yıldönümünde Sâlih Zeki Bey*, Ankara 2004; a.mlf. – İnan Kalaycıoğlu, "Büyük Bir Matematik Tarihçisi ve Felsefecisi: Salih Zeki Bey (1864-1921)", *Kutadgubilig*, sy. 6, İstanbul 2004, s. 195-211; Yavuz Unat, "Asâr-ı Bâkiye ve Yazılış Yöntemi", *Osmanlı Bilimi Araştırmaları* (Salih Zeki özel sayısı), VII/1, İstanbul 2005, s. 23-31; Melek Dosay Gökdoğan, "Sâlih Zeki'de Hint Rakamlarının Kökeni Meselesi", *Ortaçağ İslâm Dünyasında Bilim ve Teknik* (ed. Yavuz Unat), Ankara 2008, s. 116-125; Adnan Adıvar, "Athâr-i Bâkiya: A History of Arabic Mathematics by Sâlih Zeki", *ISIS*, XIX/3 (1933), s. 506-515; Adnan Ömerustaoglu, "Salih Zeki Bey'in Mantık Görüşü", *Akademik Araştırmalar*, I/1, Erzurum 1996, s. 111-118; Erdal İnönü, "Salih

Zeki ve Asâr-ı Bâkiye", *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, VII/1 (2005), s. 1-21; Hülya Şenkon, "Salih Zeki ve Asâr-ı Bâkiye'nin 1960'larda Yapılmış Bir Çevirisi", a.e., s. 33-44; Atilla Bir - Mustafa Kaçar, "Salih Zeki'nin 'Teslis-i Zâviye' Konusundaki 'Bir Hendese Meselesi' Adlı Yazı Dizisi", a.e., s. 45-66; Meltem Akbaş, "Salih Zeki ve 'Zaman' Başlıklı Konferansı", a.e., s. 79-96; Feza Günergün, "Salih Zeki ve Astronomi: Rasathane-i Amire Müdürlüğü'nden 1914 Tam Güneş Tutulmasına", a.e., s. 97-122; a.mlf., "Asâr-ı Bâkiye ve Salih Zeki Üzerine Ek Bilgiler", a.e., s. 187-191; Emre Dölen, "Salih Zeki ve Darülfünun", a.e., s. 123-135; Şeref Etker, "Salih Zeki-Üç Boyutlu Bir Biyografi İçin", a.e., s. 137-154; Tanju Demir, "Salih Zeki ve 'Ecnebi Postahaneleri'nin Kaldırılması Konusundaki Görüşleri", a.e., s. 169-185; Sâlim Aydın, "Sâlih Zeki", *Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi*, İstanbul 1999, II, 496-497.

YAVUZ UNAT

SÂLİHA SULTAN

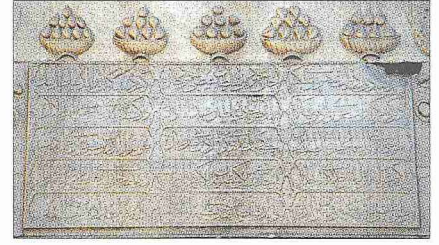
(ö. 1152/1739)

I. Mahmud'un annesi, vâlide sultan.

II. Mustafa'nın kadını ve daha sonra I. Mahmud adıyla tahta geçecek olan Şehzade Mahmud'un annesidir. 1680 yılında doğduğu ve Rum asıllı olduğu ileri sürülür. 3 Muharrem 1108 (2 Ağustos 1696) tarihinde Edirne Sarayı'nda Şehzade Mahmud'u dünyaya getirdi. 10 Rebîülâhîr 1115'te (23 Ağustos 1703) II. Mustafa'nın tahttan indirilmesi üzerine maiyetle birlikte Eski Saray'a gönderildi ve yaklaşık yirmi yedi yıl burada yaşamak zorunda kaldı. III. Ahmed'in Patrona İsyanı neticesinde tahttan indirilmesi ve oğlu Şehzade Mahmud'un 1 Ekim 1730 tarihinde tahta geçmesiyle birlikte vâlide sultan olarak tekrar Topkapı Sarayı'na taşındı. Haremeyn muhasebecisi Osman Efendi vâlide sultan kethüdâlığına tayin edildi.

I. Mahmud'un, dolayısıyla vâlide sultanın saltanatlarının birinci yılı Patrona Halil ve yandaşlarının vesâyeti altında geçti; her ikisi de iktidarlarını âsilerle paylaşmak zorunda kaldı. Sâliha Sultan'ın Patrona Halil'e ikinci oğlum diye hitap etmesi ve saraya geldiğinde ona ihsanlarda bulunması bu vesâyetin zorunlu bir yansımasıydı. Sâliha Sultan, Topkapı Sarayı'nda yaklaşık dokuz yıl vâlide sultan olarak yaşadı. Uzun süredir mustarip olduğu hastalığına iyi gelir ümidiyle Tırnakçı Yalısı'na gitti ve 17 Cemâziyelâhîr 1152 (21 Eylül 1739) tarihinde burada vefat etti. I. Mahmud'un emri üzerine yalı kasrına nakledilen naaşı, cenaze namazı kılındıktan sonra Yeniceami'ye götürülerek caminin arkasındaki Cedîd Havâtîn Türbesi'nde defnedildi. Sâliha Sultan'ın kendisinden önceki saray kadınları gibi devlet işlerine müdahale etme iradesinin, böyle bir şöhretinin ve ihtirasının olmadığı görülür; ancak yine de bu yönde bazı müdahalelerinin bulunduğu dair kayıtlar mevcuttur. Sâliha Sultan'ın Ali-beyköy'de bir çiftliği vardı. Oğlu I. Mahmud'un 1 Rebîülâhîr 1147'de (31 Ağustos 1734) Bahâriye Sahilsarayı'na giderken bu çiftliğe uğrayıp birkaç gün kaldığı bilinmektedir. Eyüp'te de bir yalısı olan vâlide sultan oğluyla birlikte zaman zaman Şevkâbâd Kasrı'na gidip kalırdı.

Sâliha Sultan kendisinden önceki pek çok saray kadını gibi bazı hayır eserleri yaptırmıştır. 1137'de (1725) inşa ettirdiği Silivrikapı civarında Sitti Hatun Mescidi'nin karşısındaki çeşme, 1735'te Eyüp Defterdar'da Yâvedûd Camii'nin yanında klasik Türk mimari üslûbunda yaptırdığı çeşme, 1731'de Tophane civarında Kâdirîhâne Dergâhı'nın cümle kapısının yanında inşa ettirdiği çeşme ile 1145'te (1732-33) Hacı Âmâ mahallesinde yaptırdığı Azapkapı Çeşmesi, Sebili ve Sıbyan Mektebi (bk. AZAPKAPI

Tophane sirtlarındaki Sâliha Sultan Çeşmesi'nin kitabesi

ÇEŞMESİ ve SEBİLİ) bunlar arasında sayılabilir. Çeşme ve sebille birlikte bir bütünlük oluşturan ve Kur'ân-ı Kerim öğretmek amacıyla açılan Azapkapı'daki Vâlide Sultan Mektebi 1957'de yıktırılmıştır. I. Mahmud, Galata ve Beyoğlu taraflarına su getirmek amacıyla 1732'de Bahçeköy civarında yaptırdığı su kemerine annesinin adını vermiştir. Sâliha Sultan, bu hayır eserlerinin yanında bazı binaları onartmıştır. 1731 Galata yangını yüzünden harap olan Arap Camii'ni tamir ettirip genişletmiş ve cami için yeni bir şadırvan yaptırmıştır (bk. ARAP CAMİİ). Çengelköy'deki Hacı Ömer Mescidi'ni tamir ettirerek minber koydurduğu gibi camiye bir tuğla minare yaptırmıştır. Kısıklı'daki Selâmî Efendi Mescidi'ni 1123'te (1711) onartmış, Üsküdar'daki Alaca Minare (Murad Kaptan) Mescidi'nin minaresini yenilemiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Subhî Tarihî: Sami ve Şakir Tarihleriyle Birlikte (haz. Mesut Aydınlar), İstanbul 2007, s. 50, 58, 165-167, 224, 236, 819; *Tesrifât-ı Kadime*, s. 117-119; İbrahim Hilmi Tanışık, *İstanbul Çeşmeleri*, İstanbul 1943, I, 130-132, 148-150; II, 63-66, 73, 75; P. G. İnciciyan, *XVIII. Asırda İstanbul* (nşr. H. D. Andreasyan), İstanbul 1956, s. 40, 84, 97; M. Münir Aktepe, *Patrona İsyanı 1730*, İstanbul 1958, s. 161; a.mlf., "Mahmud I", *İA*, VII, 158; M. Çağatay Uluçay, *Padişahların Kadınları ve Kızları*, Ankara 1980, s. 73; Tahsin Öz, *İstanbul Camileri*, Ankara 1987, II, 8, 17, 58; H. Örcün Barışta, *İstanbul Çeşmeleri-Azapkapı Sâliha Sultan Çeşmesi*, Ankara 1995.

ALİ AKYILDIZ

SÂLİHİYYE

(الصالحية)

Zeydiyye'den Hasan b. Sâlih'in
(ö. 168/784-85)

görüşlerini benimseyen
ve Kesîrünnevâ el-Ebter'e
(ö. 169/785-86)

nisbetle Bütriyye diye de anılan fırka
(bk. ZEYDİYYE).

